

vala, kar jim bo takrat, ko bodo zapustili zavod, v ponos, učiteljskimom pa v korist.

— **5a.**
— **Vzgoja našega ženskega učiteljskega naraščaja.** Opozarjamo na današnje poročilo »Društva učitelje osnovnih in meščanskih šol, učiteljice ženskih ročnih del in vrtaric« v Mariboru. — Ljubljansko učiteljske si lahko vzame za vzgled razumevanje za pravo vzgojo učiteljstva, ki ga imajo v Mariboru, kajti učiteljstvo predobro občuti greh slabe vzgoje na učiteljski, ki ga je vzgajalo in izobrazilo le za med štiri stene šolske sobe, popolnoma nič pa za življenje in delovanje med narodom. Beseda »narodno prosvetovanje« je našim vzgojiteljem tuja dasi trka z vsjo silo tudi na vrata učiteljstva, takoj ko nastopi svojo prvo službo.

Vestnik meščanskih šol.

— **c Brutalno postopanje.** Kakor čujemo je višji šolski svet pozval ravnatelja dr. Fr. Romiha, da naj vloži prošnjo za upokožitev. Dr. Fr. Romih ima velike zasluge za meščansko šolstvo pri nas. Službuje že 46 let in nam je vzgojil celo vrsto prvovrstnih meščanskošolskih učiteljev. V vsej dobi še ni imel ni enega dopusta. Spisal nam je celo vrsto izbornih knjig. Toda vse to je referentu za meščanske šole premalo, da bi pardonal odličnega šolnika in mu zada na večer njegovega službovanja in tik pred pragmatiko brutalni poziv naj sam prosi za upokožitev. — Tako avtokratsko postopanje ne pridobiva simpatij, ampak ostre obsodbe.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

— **Državna kmetijska šola v Št. Jurju ob južni železnici.** Nezačuden obisk. Za prihodnji 11 mesečni tečaj se je priglasilo premalo učencev. Slabo znamenje časa, da zanimanje za kmetijsko strokovno izobrazbo stalno pada. Prej je bilo vedno dovolj prosilcev, da se je zamoglo sprejeti le najbolj izbrane. Sedaj se ne spravi niti polno število vkup, dasiravno je ta zavod posebno praktično urejen in nudi ravno v razmeroma kratki učni dobi kmečkemu naraščaju posebne ugodnosti. Kaj se toraj zahtevajo še nove kmetijske šole, dokler ne znajo kmetije obstoječe dovolj ceniti? Menda je maloštevilni prijavi kriva povišana oskrbnina? Tista pa niti ne odgovarja današnjim cenam. Tri kure nanesjo na leto v jajlih toliko vrednosti, kolikor znaša ta celoletna oskrbnina. Menda je nesimpatična kolekovina za prošnje? To je pač predpis. Prošnje, ki niso kolekovane z 14 Din, se ne smejo vpoštevati. Največ bode pač krivo pomanjkanje delavcev na kmetih, oziroma visoke mezd. Prihodnost pa zahteva žrtve v tem oziru. Blizajo se časi in razmere, ko bodo duševne zmožnosti zopet bolj odločilne nego fizično delo; najbrž bolj kakor kdaj prej. Predaren kmečki oče naj bi torej žrtvoval za jedno leto vrednost dela svojega sina. Ker je do sedaj še premalo učencev prijavljenih se podaljša rok za prijave in se sprejemajo, pa le kolekovane prošnje, celo še do 10. novembra.

Iz Jugoslavije.

— **V Beograd odpotujeta pov. UJU tov. Luka Jelenc in strokovni tajnik tov. Rud. Dostal,** da prisostvujeta sestanku uradniških organizacij in v zadevi uvrstitve učiteljstva v uradniško pragmatiko ter v drugih stanovskih in šolskih in organizacijskih zadevah.

— **Birokratična brezsrčnost.** Ob priliki smrti ljube žene, sem zaprosil okr. š. svet v Mariboru za 4 tedenski dopust, da bi se moji močno zrahlijani živci zopet malo utrdili, posebno ko sem moral še 2 dni pozneje k pogrebu edinega brata pokojne Janeza Hauptman, naduč. v Št.

Seveda tu ni mogoče operirati z globokimi besedami, psihoanalizo itd. temveč je treba gojenca potom asociacije sličnih razpoloženj in dogodkov v njegovem življenju samem zanesti v ono duševnost, ki preveva pesnitev.

Glavna in najenostavnejša označba notranje enotnosti pesnitve bo pač ta, da bo gojenec označil pesem kot **veselo** ali **resno**, to občutijo lahko že najmanjši. Tudi če finejšega diferenciranja teh občutij otrok ni zmožen, glavno je doseženo in je za šolo tudi že skoraj dovolj. Starjši bodo znali občutiti veselo pesnitev že kot **razposaleno, šegavo** itd., resno pa kot **žalostno, poučno** itd.

Glavno je torej, da gojenec doživi in prednaša pesem oziroma berilo predvsem njegovemu **splošnemu občutju** primerno. Vzemimo na primer iz druge čitanke za osnovne šole Župančičevo pesmico **Zorica** in Mešičkovo črtico **Bogastvo in sreča**.

Vidu pri Ptuj. Bilo je zame dovolj tragike. Služim 43 let kot učitelj; opravljal sem svojo službo vestno in sem imel ves čas svojega službovanja samo 7 dni bolezenskega dopusta. Upal sem, da mi šol. oblast iz tega dejstva blagohotno dovolji zaproseni dopust. A česa nisem pričakoval se je zgodilo. Prejel sem sledeči odlok: Šolskemu vodstvu pri Sv. Martinu, Okrajni šolski svet ne dovoľuje Antonu Gselmanu nadučitelju na trirazrednici pri Sv. Martinu p. Vbg., zaprosenega 4 tedenskega dopusta, ker po izjavi okr. zdravnika njegovo zdravstveno stanje za tak dopust ne daje dovolj povoda. — O tem je obvestiti zgoraj imenovanega. — Predsednik: Lajnič, I. r. — Brezkomentarja. Pripominam, da nisem bil pri zdravniku.

— **Zahvala kralja učiteljstvu v Prekmurju.** Gospodinu Jurku, predsedniku konferencije prekomurskog učiteljstva Murska Sobota. Gospodine! Po najvišem nalogu Njegovih Veličanstava Kralja i Kraljice Kraljevoj Kancelariji je čast zahvaliti na izjavi vdanosti, upučnoj im sa prve konferencije učiteljstva Prekomurja. Po naredbi šefa Kabineta Punomočnog Ministra Sekretar: R. Krstić I. r.

— **Sad katoliškega shoda.** Poleti je bil katoliški shod v Nazarijih pri Mozirju. Dr. Hohnjec je govoril o katoliški šoli. Med drugimi brunnostmi je rekel tudi sledeče: »Pokojni dr. Krek je pisal v »Obzorju«: Če bi učitelji plačevali staršem za to, da jim otroke podučujejo, potem bi učitelji imeli pravico določiti kaj se naj otroci učijo; ker pa to ni tako, zato imajo starši pravico odločevati, kaj se naj otroci uče.« Pametni ljudje so se tem besedam posmehovali češ, še čevljarju ne smem reči, kaj naj uči fanta, če ga dam niemu v uk. Učitelji že vedo kaj imajo učiti. Nevedni ljudje so si pa to po svoje tolmačili. Prišla je neka ženska k nadučitelju opravilcevat svojega otroka zaradi šolskih zamud, ker je dobila opomin. Opravičevala ga ni nič, pač pa je pričela kričati in je rekla: »V Nazarijih so poslanci rekli da če bi vi nam plačevali za to, da nam otroke učite, potem bi lahko vi z njimi komandirali; tak pa ne boste. To so govorili slovenski poslanci, pa ne nemški.« Temu je dodala še nekaj katoliških pozdravov lastnega pridelka in zaključila: »Sedaj pa toži, če češ!« Pred sodnikom je ženska kazala kes, da je verjela katoliškemu duhovniku kot poslancu. Zato ji je tožitelj odpustil proti primerni odkupnini. Ker je dr. Hohnjec katoliški duhovnik in zato pošten bo gotovo zapeljani ženi povrnil škodo. Njen naslov izve pri uredništvu »Uč. Tov.«

— **Prošnja.** Nove čitanke za osnovne šole so prirejene po šolskih letih; zato je nemogoče, rabiti jih enotno na nižje organiziranih šolah. Vsled tega smo primorani rabiti še »Šolski list«. Ker pa nam primanjkuje I. stop. št. 2 in II. stop. št. 1, zato prosim podpisano šolsko vodstvo, naj mu one šole, ki teh listov več ne rabijo, pošljejo do 20 izvodov vsake navedene vrste proti primerni odškodnini. Najprej pa se prosim pisemne obvestitve. — Šolsko vodstvo na Gorici pošta Mozirje.

Prosvetni oddelk v državnem svetu. Državni svet se je konstituiral v šest sekcij. Slovenske zadeve, t. j. upravno sodišče v Celju ima pet sekcija t. j.: Rad. Filipovič, načelnik, člani: Mih. Radivojevič, Ibrahim beg Deitedarevič, dr. Radoje Jovanovič, Lazar Jakulovič. — Prosveto ima četrta sekcija, t. j.: Jer. Stankovič, načelnik; člani: Pet. Petrovič, Vel. Vilovič, dr. Dom. Mazzi, M. Mušički. Delokrog: upravno sodišče v Dubrovniku, ter ministrstva: pravda, prosveta, finance.

— **Sv. Martin p. Vbg. (Zahvala).** — Vsem prijateljem (icam), znancem, tovarišem (icam), posebno pa še čč. gg. duhovnikom, ki so spremili blagopokojno k zadnjemu počitku, kakor tudi za mnoga izražena sožalja k izgubi moje žene se tem potom v svojem in v imenu mojih otrok

Če porečem otrokom, da si naj potihem najprej sami preberejo pesmico ali črtico in jih potem vprašam, kakšna je, ali vesela ali resna, bom dobil gotovo pravi odgovor. In z lahkoto bom dosegel, da čitajo pesmico veselo, črtico pa resno. Glavno razpoloženje je tako torej že doživljeno in izraženo. A mogoče je doseči še več. Če opozorim otroka na to, da govori pesemca o **zorici** in ne o veličastni jutranji zori, in da Mirkota radi tega, ker se še vedno v posteljici greje, pokara **smeje** in ne strogo, ga bom pripravil tudi do tega, da bo občutil **šegavost**, ki daje veselemu razpoloženju pesemce čisto svoj značaj. Seveda ne smem otroku povedati sam, da je pesemca šegava in zakaj je šegava, temveč ga moram pripraviti do tega, da to **sam zapazi**, le tako bo ono šegavost tudi občutil in le če jo občuti, jo bo znal tudi pri čitanju ali deklamaciji izraziti.

(Dalje prihodnjich.)

najtopleje zahvalim. — Ant. Gselman, naduč.

— **Vaditelje osnovnih šol,** ki so na Vernih duš dan po opravkih v Ljubljani nad postavno dobo 32, let in so zato dobivali letnih 400 Din nagrade, vabim na prijateljski pomenek ta dan ob 1/211. uri v sobo hranilnice in posojilnice v Učiteljski tiskarni. — Janko Žirovnik.

— **V Maribor je bil imenovan učitelj,** ki je svojo službo nastopil navzlic temu, da ni dobil družinskega stanovanja. Moral se je ločiti od svoje družine, v kateri ima tudi svojo mater. Za njo je prejemal prej rodbinsko doklado. Ker pa sedaj mati nima s sinom skupnega ognjišča, ta ne dobiva več rodbinske doklade, čeravno svojo mater vzdržuje tudi sedaj — zaradi ločenega gospodinstva tem težje. Pa tako razsoja knjigovodstvo na podlagi zakona o druginjskih dokladah. Ne loči se torej sploh ločenega gospodinstva od takega nasilnega nenormalnega stanja v gospodinstvu. Kako je v tem slučaju? Kdo naj sedaj vzdržuje mater? Človek bi se smejal takim abderitskim sodbam, če bi ga tako hudo ne zadele!

— **Odbora seja Slovenske Šolske Matice** se vrši v četrtek dne 2. novembra ob 2. uri popoldne v zbornici I. mestne deške ljudske šole na Ledini v Ljubljani. Vsi člani se tem potom vabijo, da se udeležijo sestanka. — Predsednik: Dr. Pivko.

— **pl. Tovarišu Josipu Čučeku** je umrl sin Vladimir v 20. letu starosti. Naše tovariško sožalje!

Naše narodno prosvetno delo.

METODE PRI NARODNO-PROSVETNEM DELU.*

»Ljubezen do naroda, smotrenost v proučevanju naroda in vztrajnost pri delu so temelji za delo ljudskega izobraževanja, a metod za to delo se moramo z naporom in trudom priučiti.«

»Narod ima o mnogih stvareh v resnici mnogokrat zelo malo znanja, a življenjskih izkušenj ima mnogo, in mesto da si jemljemo ugled pred narodom in njegovo nevednost naglašamo pred celim svetom, moramo vsako delo za prosveto naroda navezati na ogromno in solidno narodovo izkustvo in na tej snovi dvigniti in širiti nova znanja.«

Nikola Radojčić, univ. prof.

To mora sploh veljati za zakon pri delu, da se ne sme nikdar populariziranj ali navduševanju na ljubo na katerikoli način potvarjati resnica ali celo uporabljati laž kakor se je to godilo in se godi v tendencioznem zavajanju ljudstva, kar se z lažnjivim imenom naziva izobraževanje.

Z ničimer se pri ljudstvu ne more doseči večjega zaupanja, kakor s podajanjem resnice, in vsaka zgradba — o tem naj bodo prepričani tisti, ki tako postopajo — katero zidajo nekateri na laži in potvarjanju, se zruši v nič, kadar se odkrije v njej eden kamen laži.

Resnica se torej ne sme v nobenem oziru potvarjati in nikakor se ne smejo mesto dejstev podajati visokodoneče fraze ker nikdar ne koristijo, ampak vedno škodujejo.

O naši državi se more v ostalem, poleg nekaj slabega, povedati toliko lepega, dobrega in upanjapolnega, resničnega da taka tolmačenja zanesljiveje vplivajo nego katerekoli tirade, o katerih se more vedno misliti, da se pojejo samo radi tega, ker manjka lenih, resničnih dejstev, ki bi se mogla pokazati. Je dosti stvari ki bodo gotovo dosegle odločilen uspeh, ako se spretno in z ljubeznijo pokažejo, samo da jih moramo poznati in umeti spretno pokazati.

Tudi tu se mora povedati resnica, tudi tu se moramo pred vsem čuvati mlačnega, gladkega prikazovanja v samih svetlih in blestečih barvah, opisovanja, ki ne zanuša nobenega vtisa in kateremu nikdo ne verjame.

Prikazovati se morajo živji ljudje z dobrimi in slabimi lastnostmi, in ravnostakšnji kraji lepi ali pusti ne pa prazni, izmišljeni ali shematizirani fantomi.

Moramo namreč dobro vedeti, kako se najbolje in najuspešneje prikazujejo in razlagajo slike, s katerimi se tolmačijo slabe posledice n. pr. alkohola in spolnih

* Odlomki iz brošure univ. prof. Nikola Radojčića »Delo dijaštva za narod«, Založba »Jug« — Ljubljana.

boleznih. Zato ne zadostuje samo dobra volja.

Ravnatoko se mora dobro vedeti, kako se najlažje razjasnujejo in lahko razumljivo pokažejo težki ekonomski problemi. Kako se dajejo navodila o racionalnem gospodarstvu, o davkih, o denarju itd.

Posebno težko je naučiti se tolmačiti čisto pravna vprašanja, katera mora poznati vsak človek ker je vedno potrebno, da jih pozna. Dobro se mora vedeti, kako se naj razjasnijo širokim slojem, ki nimajo o tem nobenega pojma, n. pr. moderni nazori o kazni in njenih namenih, o kaznovanju dece itd.

Ravno tako ni lahko razlagati različnih tehničnih vprašanj ki so sedaj celo aktualna, brez priprave za ta posel, akoravno so težkoče tu že manjše.

Posebno pa je težko uspešno delovati v etičkem in estetskem poučevanju in spopolnjevanju mas in je treba pri tem vedno pomniti da plitvo in trivialno, povsem brezvsebinsko, ni nikdar tudi popularno.

Predmet torej, o katerem želimo poučiti druge, mora biti predavatelju do natančnosti poznan, on ga mora popolnoma obvladati in poznati metode, kako ga razložiti drugem, da ga more na pravem mestu zagrabiti in z uspehom vtisniti v zavest onih, ki predmeta ne poznajo.

Dalje ni treba misliti, da je z uspešnim predavanjem stvar končana. Niti najmanj. Pridejo dvomi, nasprotni vplivi, pozabljenost itd. in izbrišejo, pretvorijo in falsificirajo vzbujeno prejšnjo predstavo.

Vsled tega se je treba zavarovati z močnimi prosvetnimi organizacijami, ker samo one, a ne posamezne osebe, morejo posredovati stalna predavanja. Mora se torej razčlenjevati stara in ustanovljati nova prosvetna društva z dobrim notranjim ustrojem in določenim delokrogom — čitalnice, knjižnice (stalne in potujoče), pevška glasbena, telovadna in športna društva itd., da se morejo preko njih prvič, sistematično širiti koristna znanja in, drugič, da se morejo ta znanja v društvi ponavljati in utrjevati.

Boljše je tam malo in tiho delati, kakor iz varnega zavetja mnogo kričati. Z dobro organiziranim delom, med ljudstvom se nikakor ne sme zamenjevati bučno »delo za narod«.

Delo med narodom mora poleg tega, da se vrši na tihem in brez hrupa, kar bo doseglo gotovo vedno trajno zaupanje, imeti še eno lastnost, katere redno nima — biti ne sme vsiljivo.

Toda navadno se gleda z neke namišljene višine in se z ljudstvom postopa, kakor z nedoraslim detetom in se stalno zamenjava dve stvari — nedostatek znanja in nedostatek življenjske izkušnje.

Pri tem se nikakor ne smemo posluževati vsiljivega ali celo predrznega tona, ki izziva odpor in smeh. — Ž njim tudi ubijamo ugled prosvetnega delavca ter tako že v naprej jemljemo delu vsak uspeh.

Šolski odri in pevski zbori.

— **po V Št. Vidu p. Grobelnem** se je v nedeljo uprizorila žaloigra »Mlinar in njegova hči« v občno zadovoljnost in rabito polnih prostorih. Čisti dobiček dobi šolska mladina. Ponovi se v nedeljo, dne 29. okt. točno ob 3. uri.

Književnost in umetnost.

— **k H. Sienkiewicz. Z ognjem in mečem.** Povest iz davnih dni s slikami. Prevel dr. R. Mole. III. snopci. Tretji snopci nove izdaje velikega in zanimivega Sienkiewiczovega zgodovinskega romana je izšel ter je opremljen z lepimi ilustracijami. Ta in prva dva zvezka se dobijo pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani.

— **k Slovenska Matica.** Za leto 1922. Izda »Slovenska Matica« zadnji zvezek »Slovenskih narodnih pesmi« z daljšim zaključnim spisom sedanjega urednika dr. J. A. Glonarja in 3. zvezek Mencingerjevih izbranih spisov v uredništvu dosedanega urednika dr. Jos. Tomiška. Članarina znaša 80 kron. Vsi poverjeniki, ki dozdaj tega niso storili, se prosijo naj takoj pobero in odpošljejo članarino. Dalje se opozarjajo vsi prijatelji književnosti na izdajanja »Slovenske Matice«. Iz založnih zadnjega časa je še v zalogi »Zemljevid slovenskega ozemlja« (120 K); Gollia, »Pesmi o zlatolaskah (40 K) in »Večerna pesmarica« (40 K); Lermontov-Borštnik, »Junak našega časa« (40 K); Dr. Lah, »Začetki Slovenske Matice« (20) in Češka antologija (48 K); dr. Lončar, »Politično življenje Slovencev« (48 K); Vida Jerajeva, ilustrovana zbirka otroških pesmi